

SUMMARIUM

Każda dysertacja bazuje na zagadnieniach zarówno znanych, jak i odkrywanych, interpretowanych w sposób tradycyjny, jak i nowatorski, oscylując między tym, co nowe, a tym co bywa przestarzałe.

Powyższa praca doktorska dotyka rzeczy zbadanych już wielokrotnie – czy można więc coś nowego powiedzieć na temat pomyślnego okresu rozwoju Pierwszego Carstwa Bułgarskiego, na temat chrztu Bułgarii czy postawy Focjusza lub św. Mikołaja I? Autor dokonał swoistego zwrotu, eksponując pisma z epoki, dzięki którym stereotypy okazały się drogą do nowego spojrzenia, analiza tekstowa otworzyła oczy na jakość prymatu biskupa Rzymu, konflikt z Focjuszem ujawił swój autentyczny sens, a wybór chrześcijaństwa zachodniego jako drogi rozwojowej państwa okazał się być decyzją mądrą i przemyślaną, acz pozbawioną długotrwałych efektów.

Największym jednak odkryciem było ujawnienie bułgarskiej „prehistorii”, dzięki której okazało się, iż naród uważany za słowiański, nie był takim od początku, że przybywając na Półwysep Bałkański przywoził z sobą własną mitologię, język i ałtajskie przyzwyczajenia. Z dużą dozą prawdopodobieństwa można też uznać, iż kierując się także poziomem współczesnej świadomości ludem stojącym u podstaw historii nie tylko bułgarskiej, lecz i rosyjskiej był lud czuwaski.

Głównym przedmiotem badań jest dokument papieski *Responsa in Consulta Bulgarorum* [odpowiedzi na zapytania Bułgarów], stanowiący część 119 tomu *Patrologii Łacińskiej* ks. Migne'a, skąd autor czerpał także inne pokrewne dokumenty. Spośród nich wyróżnia się epistolografia papieska czy wypowiedzi Ortodoksów. Jednocześnie liczne odwołania do zagadnień towarzyszących, zarówno z dziedziny dogmatyki, jak i historii sprawiają, iż dysertacja staje się przewodnikiem i swoistym „instruktorem” pomocy tym, co po raz pierwszy odkrywają Zachodnie Chrześcijaństwo.

Odpowiedni dobór bibliograficzny, zwłaszcza w jego aspekcie źródłowym, pozwolił także na prezentację stylistyki wypowiedzi, niekiedy rubasznej, niekiedy wzruszającej. Dzięki temu zagadnienie pryncypialne nie dokonuje się tylko pomiędzy dwiema osobami (papieża i Borysa I), lecz obejmuje szerszy krąg protagonistów. Prezentowane dokumenty ukazują je jako autentycznych, czyli otwartych na innych ludzi, którzy swą charyzmę pragną wykorzystać dla pełniejszego rozwoju Królestwa Bożego na ziemi.

W zamykającej każdy rozdział Konkluzji Czytelnik znajdzie nie tylko podsumowanie treści, lecz także pytania, które mają na celu zachętę do dalszych studiów nad nie odkrytym

do końca zagadnieniem. By te studia podjąć warto poznać łacinę, która adekwatnie towarzyszy prezentacji treści, a choć użyta przed szeregiem wieków po dziś dzień jaśniej radością istnienia i przekazu.

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Stach', written in a cursive style.

ABSTRACT

Each dissertation seems to treat problems in the same grade known and discovered, both interpreted in traditional or modern way... You can say, that dissertation is a kind of oscillation between new and redundant things.

This dissertation above says about the known and repeatedly researched cases, so is it possible to pay some more questions? All people do know the successful develop period of the First Bulgarian Kingdom, on the its Baptism and so on. Is it possible to explain something new about the patriarch Fotius' and saint Nichola Pope's position?

The greatest new thing of this dissertation is Author's return to the unknown epistolary sources. Exposing them he can show stereotypes' lie and in the light of theirs content to present a new quality of Pope's primacy, of Fotius conflict with him and so on. This way of analysis permitted him to explain a real sense of these events and the same to prove, that the Borys's religious choice and his inclination to the occidental Christianity were well-deliberated and wise, although short-effecting decision.

The most important Author's discovery was surely presenting Bulgarian "prehistory", grace of it we know, that the people who seemed to be "real Slavic" in fact their roots have in other place. Coming in the Balkan Peninsula they had their own Altai mythology, Altai language and Altai customs. In all likelihood we can suppose their Tshuvash origin.

The main research object was a Pope's Latin document *Responsa in Consulta Bulgarorum* [Answers to the Bulgarian folk's questions], which we can find in the 119th part of the Migne Latin Patrology. The other documents (letters, Orthodox explications) were found there as well. It was needed also to refer in the dogmatic and historical problems, which caused this dissertation become an "instructor" or "a guide" how to show the beauty and complication of the occidental Christianity.

There is also a great deal of interesting Bibliography in this dissertation, especially in its source aspect, which permits to show the way of making statements, both broad and touching. In the light of these statements the main dissertation problem becomes to be living and realising not only by the Pope and the king, but in larger protagonists round. All of them want through their charisma develop more and more the God Kingdom in the Earth.

Each chapter is finished by a Conclusion, where the Reader can find not only the content summary but also some questions, which could be an invitation doing larger study on the not full discovered problems. To start with the study you can only when you know Latin

language which helps at the text understanding. It is an old language, but also today it seems to be clear, fun and adequate to explain all dark and light life colours.

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Alm' or similar, written in a cursive style.